



17

ความเสมอภาค และหลักประกันทางสังคม



“สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
ของประชากรทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม
โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”





แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง การเปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมทั้งการป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการกำจัดวงจรความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่จะถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

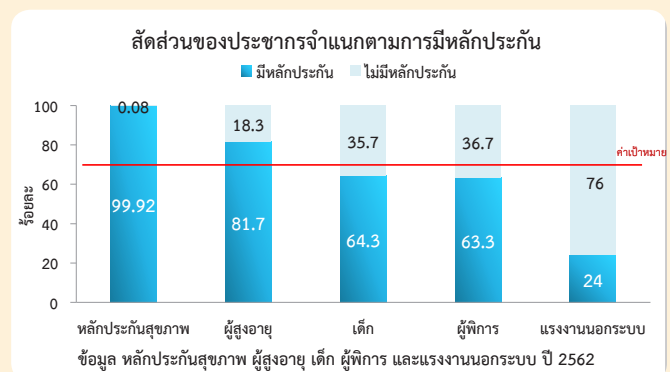
การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

1700001

ปี 2562

ปี 2563

คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากสัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทูพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลหลักประกันสุขภาพ พบว่า ในปี 2562 มีจำนวนประชากรไทยได้รับหลักประกันสุขภาพคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 99.92 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี 2561 เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามยังคงสูงกว่าค่าเป้าหมายในปี 2565 (ร้อยละ 70) และเมื่อเทียบเคียงข้อมูลการคุ้มครองอื่น ๆ ประกอบ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนการได้รับการคุ้มครองมากกว่าค่าเป้าหมาย โดยจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ กลุ่มแรงงานนอกระบบ ยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ของจำนวนเด็กยากจนทั้งหมด ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561 จำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยผู้พิการ ร้อยละ 63.3 ของผู้พิการทั้งหมด ลดลงจากร้อยละ 75.6 ในปี 2561 และสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ พบว่า มีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 24.0 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด ซึ่งมีแนวโน้มทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า อันเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง



ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน



การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นข้างต้นยังมีประเด็นท้าทายที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตเพื่อส่งเสริมให้แรงงานเข้าร่วมระบบประกันสังคมอย่างเต็มใจและยั่งยืน การพัฒนารูปแบบความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ภายใต้ระบบประกันสังคมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นและต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายการคุ้มครองอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการขยายความเชื่อมโยงของฐานข้อมูล TPMAP กับฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทั้งหมด ทั้งของหน่วยงานราชการ และนอกเหนือจากระบบราชการ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น





แผนแม่บทฯ ประเด็น (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

ประกอบด้วย 2 แผนแม่บทย่อย ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

รหัส	เป้าหมายแผน	สถานะการบรรลุเป้าหมาย	
		ปี 2562	ปี 2563
170101	คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในปี 2565 สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทูพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80 ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย โดยผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่กลุ่มเด็ก ผู้พิการ และแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561 จำนวนผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 63.3 ปรับตัวลดลงจากปีที่ผ่านมา และจำนวนกลุ่มแรงงานนอกระบบมีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ ร้อยละ 24.0 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง	2562	2563
170201	มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ในปี 2565 ดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ10 ซึ่งเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่า ภาพรวมในปี 2560 – 2562 ความยากจนแบบหลากหลายมิติปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ค่าดัชนีความยากจนแบบหลากหลายมิติของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง เท่ากับ 0.008 0.006 0.007 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ ซึ่งมีสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย	2562	2563



การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน และหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

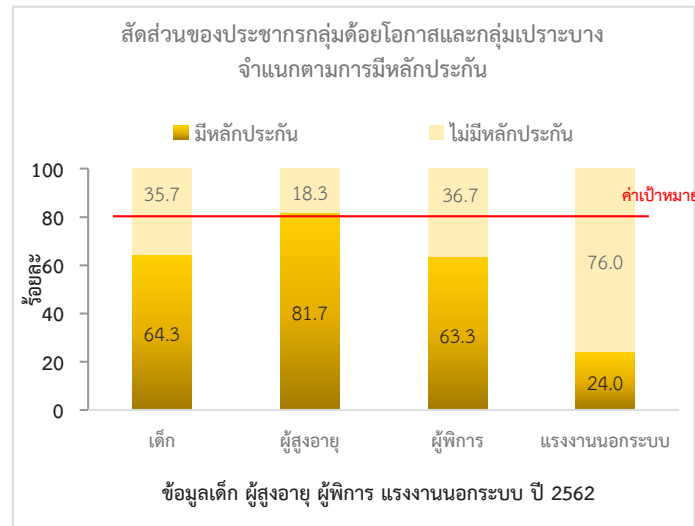
170101

คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

สัดส่วนประชากรไทยทั้งหมดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคมอย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 80

การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ มุ่งเน้นการขยายความคุ้มครองขั้นต่ำให้แก่ประชาชนทุกคนเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสมกับความเป็นมนุษย์ สร้างระบบคุ้มครองและป้องกันแบบถ้วนหน้าเพื่อความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มคนด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่มีแนวโน้มการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในระดับสูงกว่าคนทั่วไป รวมถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสในมิติต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สวัสดิการที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย กลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างหลักประกันทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างหลักประกันทางสังคม จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลให้คนไทยทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมั่นคง ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายสำคัญที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในช่วงที่ผ่านมา คือ การผลักดันให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ความคุ้มครองของระบบประกันสังคม ทั้งการปรับรูปแบบบริการให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเข้าสู่ระบบประกันสังคม รวมถึงการพัฒนาสิทธิประโยชน์ให้เพียงพอและดึงดูดแรงงานนอกระบบเข้ามาในระบบ



ที่มา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงแรงงาน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย สัดส่วนประชากรกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองทางสังคม อย่างน้อย 9 กรณี ได้แก่ (1) เจ็บป่วย (2) คลอดบุตร (3) ตาย (4) ทุพพลภาพ/พิการ (5) เงินช่วยเหลือครอบครัวหรือบุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างาน (8) ผู้อยู่ในอุปการะ และ (9) การบาดเจ็บจากการทำงาน ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลการคุ้มครองต่าง ๆ พบว่า ในปี 2562 มีเพียงกลุ่มผู้สูงอายุที่มีหลักประกันสูงกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ 80 ในปี 2565) โดยผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.7 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่ประชากรกลุ่มเด็ก กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มแรงงานนอกระบบยังอยู่ต่ำกว่าเป้าหมาย โดยจากข้อมูลในปี 2562 จำนวนเด็กยากจน (คำนวณจากจำนวนเด็กที่มาลงทะเบียนขอรับสิทธิในโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร) ที่ได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.3 ลดลงจากร้อยละ 84.5 ในปี 2561 ในส่วนของกลุ่มผู้พิการ พบว่า ผู้พิการที่ได้รับเบี้ยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 63.3 ปรับตัวลดลงจากปีที่ผ่านมา สำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบนั้น มีสัดส่วนการมีหลักประกันอยู่ที่ร้อยละ 24.0 จากจำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมด แม้ว่าสัดส่วนดังกล่าวอาจอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มทิศทางการปรับตัวที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า ซึ่งเป็นผลจากผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และ 40 ที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายในช่วงปี 2562 - 2563 ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการดำเนินโครงการต่อเนื่องตามภารกิจประจำเป็นหลัก เช่น โครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น รวมถึงการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อขยายความครอบคลุมของหลักประกันผ่านการขยายความคุ้มครองของหลักประกัน อาทิ การขยายความคุ้มครองผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งทำให้แนวโน้มสัดส่วนแรงงานนอกระบบที่มีหลักประกันปรับตัวดีขึ้น แม้ว่าภาพรวมอาจยังคงอยู่ในระดับต่ำก็ตาม



ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความยั่งยืนทางการคลังในการจัดสวัสดิการถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของการจัดสวัสดิการในระยะต่อไป เนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้งบประมาณของภาครัฐมีจำกัดมากยิ่งขึ้น ขณะที่ความจำเป็นและความต้องการหลักประกันทางสังคมมีเพิ่มสูงขึ้น ข้อจำกัดดังกล่าวอาจทำให้กลุ่มเป้าหมายบางส่วนหลุดออกจากความคุ้มครอง ดังเช่นในกรณีของประชากรวัยเด็กที่สัดส่วนผู้ได้รับเงินอุดหนุนจากโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตร ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายมีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น ซึ่งแม้ว่าจะส่งผลดีในเรื่องของงบประมาณแต่อาจทำให้เด็กยากจนบางส่วนไม่ได้รับความช่วยเหลือ ในขณะเดียวกัน ความเหมาะสมของการเข้าถึงความคุ้มครองทางสังคมในแต่ละกลุ่มเป้าหมายยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ เพราะลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเข้าถึงแต่ละกลุ่มให้สอดคล้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยในส่วน of แรงงานนอกระบบนั้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ได้นำไปสู่รูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นลักษณะไม่ประจำมากขึ้น ส่งผลให้แรงงานนอกระบบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีก ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต เพื่อส่งเสริมให้แรงงานเข้าร่วมระบบประกันสังคมอย่างเต็มใจและยั่งยืน รวมถึงการพัฒนารูปแบบความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบภายใต้ระบบประกันสังคมที่เหมาะสม สอดคล้องกับความจำเป็นและต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขยายการคุ้มครองอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพจึงยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการดำเนินงานในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางได้รับความคุ้มครองและเข้าถึงหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสมและครอบคลุม ควรเริ่มจากการพัฒนาระบบการคัดกรองตรวจสอบที่แม่นยำ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาภาวะตกหล่นของกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม อาทิ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPMAP) ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งระบบฐานข้อมูลดังกล่าว ยังจะสามารถช่วยระบุความซ้ำซ้อนของสวัสดิการ รวมถึงออกแบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อาทิ วิธีการจ่ายเงินสมทบกับรูปแบบรายได้ของแรงงานนอกระบบที่มีความไม่แน่นอนในแต่ละเดือนเพื่อให้งบประมาณของรัฐเกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ การปรับปรุงระเบียบ/กฎหมายให้สอดคล้องและไม่เป็นอุปสรรคงบประมาณด้านสวัสดิการที่เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ การยกระดับศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มความสามารถในการร่วมจ่ายและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีหลักประกันทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนและภาคีการพัฒนาในการจัดสวัสดิการ อาทิ ชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนา/ปรับปรุงคุณภาพของหลักประกันทางสังคมบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และการบรรลุเป้าหมายการสร้างการคุ้มครองทางสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางต่อไป



ปี 2562

ปี 2563

แผนแม่บทย่อย

มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจง

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

170201

มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ
เป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

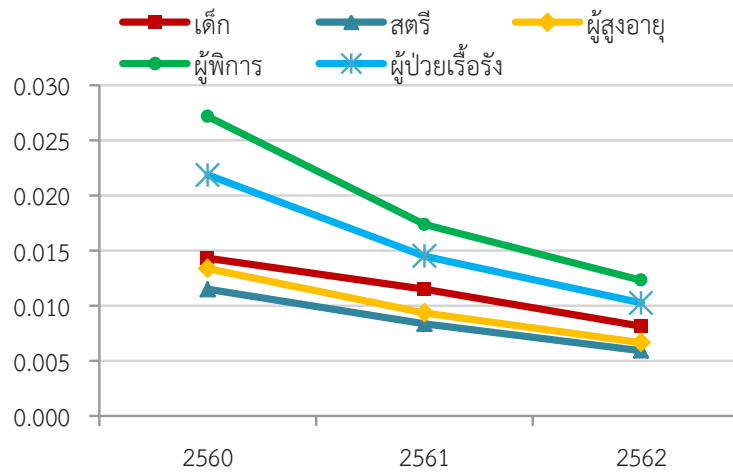
ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีความยากจนแบบหลายมิติของกลุ่มเป้าหมาย
ที่ต้องการความช่วยเหลือลดลงร้อยละ 10

การมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนากลไกสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ซึ่งมีความเสี่ยงและความท้าทายสูงในการปรับตัวให้ทันกับพลวัตความเปลี่ยนแปลงของประเทศ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง โดยการสร้างหลักประกันทางสังคมของคนไทยให้ครอบคลุม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา คือ ความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและความถูกต้องแม่นยำในการระบุตัวตนและแหล่งที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมายบางส่วนเนื่องจากความไม่ครอบคลุมของข้อมูล ดังนั้น ความครอบคลุมของข้อมูลและการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานโดยเฉพาะในระดับพื้นที่จึงถือสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ การมีระบบข้อมูล/เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และให้ความช่วยเหลือให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีกลไกการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ



ดัชนีความยากจนแบบหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ



ที่มา: Thai People Map and Analytics Platform (TPMAP)

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาจากดัชนีความยากจนแบบหลายมิติของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง โดยเทียบเคียงจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) พบว่าภาพรวมในปี 2560 - 2562 ความยากจนแบบหลายมิติปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับทิศทางเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดให้ในปี 2565 ลดลงร้อยละ 10 โดยข้อมูลในปี 2562 ค่าดัชนีความยากจนแบบหลายมิติของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรัง เท่ากับ 0.008 0.006 0.007 0.012 และ 0.010 ตามลำดับ

การดำเนินการที่ผ่านมา การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในช่วงปี 2562 - 2563 มีโครงการและการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การเพิ่มสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพอิสระ โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมทั้งในกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง เด็กและเยาวชน และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ การดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ อาทิ โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุพพลภาพ และโครงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ศักยภาพทางสังคม เป็นต้น โดยการดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการอาศัยข้อมูลจากระบบ TPMAP ในการชี้กลุ่มเป้าหมายและลักษณะความต้องการช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด



ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การขยายความเชื่อมโยงของฐานข้อมูล TPMAP กับฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนทั้งหมด ทั้งของหน่วยงานราชการ และนอกเหนือจากระบบราชการ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของประชากรกลุ่มเป้าหมายและแก้ปัญหาภาวะตกหล่น ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญของการบรรลุเป้าหมายการมีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน นอกจากความเชื่อมโยงในระดับข้อมูลแล้วการบูรณาการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเพื่อลดความซ้ำซ้อนในบางกลุ่มเป้าหมายและความขาดแคลนในบางกลุ่มเป้าหมาย ก็ถือเป็นความท้าทายของการดำเนินงานในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานในระยะต่อไป ยังคงต้องเร่งผลักดันการสร้างกลไกความร่วมมือและบูรณาการกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่ในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับความต้องการของประชากรกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงและครบถ้วน โดยจำเป็นต้องขยายระบบฐานข้อมูลให้มีขนาดใหญ่และเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลทั้งหมดของภาครัฐและนอกเหนือจากภาครัฐ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมถึงการส่งเสริมและสร้างกลไกให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงและรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ และในขณะเดียวกันควรสร้างทัศนคติและองค์ความรู้ของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการทำงานในเชิงรุกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างกลไกการช่วยเหลือและพัฒนาแบบมุ่งเป้าที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับพื้นที่